

Türkiye'de Erken Yaşta Yapılan Evlilikler ve Risk Algısı: Bismil Örneği¹

- Yrd. Doç. Mustafa ORÇAN*
- Doç. Dr. Muhsin KAR**

Özet

Araştırmanın amacı, erken yaş evlilikleri ve çocuk sahipliğinin sık görüldüğü Güneydoğu Anadolu bölgesinde, bu olguyu etkileyen faktörleri ve bu konudaki risk algısını araştırmaktır. Araştırma yeri, bu konuda temsil kabiliyeti yüksek olduğu bilinen Diyarbakır'ın Bismil ilçesi seçilmiştir. Evli ve bekârlardan olmak üzere, toplam 2348 kişiye anket uygulanmıştır. Bulgulara; yoksulluk, eğitim seviyesinin düşük olması, istihdam problemi ve çocuk sayısının fazla olması gibi faktörler, erken yaş evliliğinin ve çocuk sahipliğinin önemli nedenleri olarak tespit edilmiştir. Kadınlarda erken yaş evliliği oranı % 71.30, çocuk-anne oranı ise, % 54.30'dur. İdeal evlenme yaşı % 91.50 ile 19 ve üstü çıkarken, aynı şekilde ideal doğum yaşı da % 93.80 oranı ile 19 ve üstü yaşlar çıkmıştır. Araştırmadan çıkan önemli bir sonuç; katılımcıların yaşadıkları gerçek hayatla bireysel beklentileri arasında ciddi bir karşıtlığın olduğudur. Sosyo-kültürel ve ekonomik koşullar bu karşıtlığı besleyen önemli faktörler olarak karşımıza çıkmıştır. Katılımcıların erken yaş evliliği ve çocuk sahipliği konusundaki risk algısı; yaşa, medeni duruma ve eğitim düzeyine bağlı olarak değişkenlik göstermiştir.

Anahtar Kavramlar: Erken evlilikler, ilk doğum yaşı, evlilik kararı, akraba evliliği.

Abstract

"The Early Marriage and the Perception of Risk in Turkey: The Case of Bismil"

This study aims to search the factors that cause getting married at young ages, which is often the case especially in the Southeastern Anatolia region of Turkey and additionally to find out the perception of risk about the subject. Therefore, Bismil, a district of Diyarbakır province, has been chosen as a sampling representing that whole region. In order to investigate the issue, a questionnaire has been formed and applied to 2348 persons. In the findings, such factors as poverty, the problem of employment, high number of children in family, and low degree of education has been determined as main causes for the early marriage and giving birth at early age. The rate of marriage at early age among women is about 71.30 and the rate of giving birth about 54.30. For the same sample, when asked for their thought as to these two subjects, it is found that those who prefer the ideal age of marriage (between 19 and over) is about 91.50 percent and those who sees the ideal age of being first-time mother (19 and over) is about 93.80 percent. An important finding of the research is fact that there is a significant contradiction between the social reality that the interviewees experience and their individual thoughts on what should be. The socio-cultural and economic conditions have been determined as important factors bringing about this contradiction. The perception of risk of interviewees had showed variability according to such categories as age, marital status and, level of education.

Key Words: Early marriages, first birth age, marriage decision, kinship marriage.

(1) Bu araştırma, 2006 yılında, Türkiye Avrupa Komisyonu Delegasyonu ve Türkiye Sağlık Bakanlığı'nca desteklenen, Kamu Araştırmaları Vakfı (KAV) tarafından yürütülen, BIGAUS adı verilen projenin bir kısmını kapsamaktadır. BIGAUS projesinin web sitesine bakmak için www.bigaus.org adresine girilebilir.

(*) Kırıkkale Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi.

(**) Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü Öğretim Üyesi.

GİRİŞ

Türkiye ile birlikte 191 ülkenin imza attığı, 1989 tarihinde BM Genel Kurulunda kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre, erken yaşta reşitlik/ergenlik gibi özel durumlar dışında, 18 yaşın altındaki bireyler çocuk olarak sayılmaktadır (Çevrimiçi;unicef.org). Dolayısıyla “çocuk anne”, “anne çocuklar”, “erken yaş evliliği”, “erken doğum” deyimleri ve kavramlaştırmaları, uluslararası hukukta da yeri olan kavramlardır.

Erken evliliklerin neden ülkelerin çoğunda hukuki meşruiyetinin olmadığı ve bir problem olarak görüldüğüne bakıldığında, birkaç faktör ortaya çıkmaktadır. Erken evlilikler, özellikle kız çocukların bedensel ve psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyerek sağlıklı ve küçük annelerin ortaya çıkmasına neden olmakta, hayatın gerçek yüzüyle hazırlıksız olarak karşılaşmaktadır. Maddi ve manevi olarak muhtaç durumunda olan ergen çocukların evlenmesi ile çocukların eğitimleri kesintiye uğramakta, vasıflı olamadıkları için istihdam imkânlarından da yeteri kadar yararlanamamaktadırlar. Erken evlilikler daha çok kadın aleyhine sonuçlanmaktadır. Aile içi şiddet ve baskılara maruz kalınmakta, bunlarla beraber “çocuk anneler”, doğum riski, ya da kalıcı hastalıklar gibi ciddi risklerle de karşı karşıya kalmaktadırlar.

Dünyadaki erken evlenme göstergelerine bakıldığında, halen tüm dünyada 20-24 yaş grubunda olan kadınların % 36'sı, 18 yaşın altında evlenen veya birlikte yaşayan kişilerden oluşmaktadır. Dünyada en fazla erken yaş evliliklerine Güney Asya ile Sahra Güneyi Afrika'da rastlanmaktadır. Çok erken yaşta gebelik ve annelik çocuk evliliklerinin kaçınılmaz bir sonucudur. Her yıl 15 ile 19 yaş grubunda, 14 milyon ergenin doğum yaptığı tahmin edilmektedir.¹ 15 yaşın altında minik annelerin

gebelik ve doğum sırasında ölme riski, 20 yaş ve üzerindeki kadınlara göre beş kat daha yüksektir. Yine 18 yaşından küçük bir anne ise, doğan bebeğin ilk yıl içinde ölme olasılığı 19 yaşından büyük bir annenin bebeğine göre % 60 daha yüksek bir olasılıktır. Yaşasa dahi, beslenme yetersizliği, gecikmeli fiziksel ve bilişsel gelişme gibi bir takım sorunlarla karşılaşma olasılığı fazladır.

Bu veriler de göstermektedir ki, erken yaşta yapılan evlilikler ve çocuk sahipliğinin özellikle anne ve çocuk açısından çok boyutlu sorunlara neden olduğu açıktır. Bu bakımdan yapılan Bismil çalışması da, konunun Türkiye'deki göstergelerine taze ve yeni veriler oluşturacaktır.

I. ARAŞTIRMANIN AMACI, VARSAYIMLARI ve YÖNTEMİ

1. Amaç

Araştırmanın amacı, erken yaşta yapılan evliliklerin farklı kuşaklardaki yansımaları ve algıları, bunların itici ve çekici nedenlerini, saha araştırması ile ortaya çıkarıp, sorunu yerinde tespit ederek, sorunun çözümü için bilimsel bir envanter çıkarmaktır. Ayrıca aynı bölgede/sahada farklı kuşaklarla yapılan çalışmalarla kuşaklar arası sorunun ne oranda devam edip etmediğini de ortaya çıkarıp kuşaklar arası karşılaştırmaya imkânı sağlamaktır.

2. Varsayımlar

1. Yoksullukla erken yaşta yapılan evlilikler ve çocuk sahipliği arasında paralel bir ilişki vardır. Çocuk anneler, daha çok yoksul aile ve yerleşim yerlerinde görülür.
2. Erken yaşta yapılan evlilik ve çocuk sahipliği ile okulda okuma arasında ise ters bir ilişki söz konusudur. Okuyan kız ve erkek çocuklar arttıkça, erken yaşta evlilik ve çocuk sahipliği azalır.

(1) <http://www.bianet.org/2006/12/21/89335.htm>.

- İlk evlenme yaşının küçük olduğu toplumlar, genelde erken çocuk sahibi olan ve doğurganlığı yüksek olan toplumlardır (Çevrimiçi: Ergöçmen ve Ertyurt)
- Geleneksel yaşam tarzının güçlü olduğu yerlerde, erken yaşta yapılan evliliklerin ve çocuk sahipliğinin çözümünde, makro girişimlerin etkisi bireysel girişimlerin etkisinden daha önemlidir.

3. Yöntem ve Teknik

Bu araştırma, bir alan araştırması olup, araştırmada anket tekniği kullanılmıştır. Gerekli durumlarda mülakat tekniğine de başvurulmuştur. Anketi yapmak için anketörler tutulup; hem konuyla ilgili, hem anket tekniği ile ilgili belli bir eğitim verildikten sonra anket uygulanmıştır. Anketörlerin eğitimi Ankara'da gerçekleştirilmiş; sosyoloji, psikoloji, halkla ilişkiler ve halk sağlığı gibi alanlarında uzman kişiler tarafından anketörler, seminerlerle eğitime tabi tutulmuştur. Eğitimin verimliliği değerlendirildikten sonra uygulama başlatılmıştır.

4. Örneklem Seçimi

Araştırma yeri olarak erken yaşta evliliklerin daha sık rastlandığı bir bölge olan Güney Doğu Anadolu bölgesinin en kalabalık nüfusunu barındıran iller arasında yer alan Diyarbakır'ın Bismil ilçesi seçilmiştir. Örneklem seçiminde, kamu kurum ve kuruluşlardan azami ölçüde yararlanılmıştır. Seçilen katılımcıların niteliklerine göre iki grupta olmasına özen gösterilmiştir. Evli ve bekâr grubu olarak ayrılmışlardır. Bu şekilde erken evlilik konusunda evli ve bekâr olanlar arasında ve farklı kuşaklarda bir değişimin ve farklılığın olup olmaması ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Örneklem bu kadar çok ve de bir birinden farklı nitelikte olmasının nedeni, bu çalışmanın bir proje dahilinde yapılmasıdır. Bu nedenle sadece sorunun boyutunu ve durumu tespit etmek değil, aynı zamanda erken yaşta yapılan evlilik ve üreme sağlığı konusunda katılımcılarda bir bilincin oluşmasına da katkı sağlamak araştır-

mada temel amaçlardan biri olmuştur. Evli, evlenmek üzere olan ve adolesan yaştaki katılımcılara yönelik geniş katılımlı projenin bu şekilde verimini artırmak, araştırmanın ve projenin önemli hedeflerinden biridir. Tablo 1'de katılımcı grupların nitelikleri ve sayıları yer almaktadır.

Tablo1: Ankete katılan grupların özellikleri ve sayıları

Hedef Grubun Özellikleri	Gruplar	Katılımcı Sayısı
Mikrokredi	EVLİLER GRUBU (1)	400
Halk Kredisi		170
Ara Toplam		570
Halicilik	BEKARLAR GRUBU (2)	110
Okuma-Yazma Kursu		30
Bilgisayar Kursu		100
Meslek Yüksek Okulu		48
Ortaöğretim Öğrencileri		1490
Ara Toplam		1778
Toplam	2	2348

İki farklı soru kâğıdı oluşturulmuştur. Her iki temel grubun benzeşen ve farklılaşan niteliklerine göre soru kâğıdı hazırlanmıştır. Ortak soruların bulunduğu evlilerden oluşan Grup 1'e, toplam 62 soru; bekârlardan oluşan grup 2'ye ise 46 soru sunulmuştur.

II. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK DURUMU

Tablo 1'de görüleceği gibi, Grup-1, sadece evli bayanlardan oluşmaktadır. Grup-2 ise; % 53,40 erkek, % 46,60'ı bayan olmak üzere sadece bekârlardan oluşmaktadır. Toplam da ise, 2348 kişinin 950'si erkek, 1398'i ise bayandır. Bayanların çoğunlukta olmasının nedeni, erken yaşta yapılan evlilikler kadar erken yaşta doğumun nedenlerini bizzat konunun birinci muhatabı olan kadınlar olmasından dolayıdır.

Tablo 2: Grupların medeni durumlarına göre

cinsiyet dağılımı

			Erkek	Kadın	Toplam
GRUP	1. Evli	Sayı		570	570
		Yüzde	-	100,00	100,00
	2. Bekar	Sayı	950	828	1778
		Yüzde	53,40	46,60	100,00
Toplam	Sayı	950	1398	2348	
	Yüzde	40,50	59,50	100,00	

Grup 1'in eğitim seviyesine gelince, kadınların % 83'ü hiç okula gitmemiş, okuma yazmaları da yoktur. Kocalarının ise, % 40'ı hiç okula gitmemiş, % 35 ise ancak ilkokulu bitirebilmişlerdir. Gelir durumları da oldukça düşüktür. % 43'nün aylık geli-

ri 0-100 YTL arasındayken, 300 YTL ve üzerinde aylık gelire sahip olanların oranı ise ancak % 8'de seyretmektedir. Mutlak yoksulluk sınırında olmaları nedeni ile Grup 1'e mikro-kredi adı altında kredi desteği sağlanmaktadır.

Tablo 3: Grupların meslek dağılımı

		Çiftçi	İşçi	Memur	Ev hanımı	Öğrenci	Kendi hesabına	Toplam	
GRUP	1	Sayı	-	-	-	567	-	567	
		Yüzde	-	-	-	100,00	-	100,00	
	2	Sayı	17	9	41	25	1585	26	1703
		Yüzde	1,00	0,50	2,40	1,50	93,10	1,50	100,00
Toplam	Sayı	17	9	41	592	1585	26	2270	
	Yüzde	0,70	0,40	1,80	26,10	69,80	1,10	100,00	

Grup-1, sadece ev hanımlardan oluşmaktayken, Grup-2'nin büyük bir oranı % 93,1 ile öğrencilerden oluşmaktadır. Toplamda bakıldığında ise, öğrenci olanların oranı % 70, ev hanımı olanların

oranı % 26, memur olanların oranı yaklaşık % 2'dir. Dolayısıyla burada % 96 oranla ağırlıklı olarak ev hanımı ve öğrenci grubu grubun niteliğini belirlemektedir.

Tablo 4: Grupların yaş dağılımı

		14-15	16-18	19-21	22-25	26-30	31-40	41 +	Toplam	
GRUP	1	Sayı	1	8	12	59	142	248	94	564
		Yüzde	0,20	1,40	2,10	10,50	25,20	44,00	16,70	100,00
	2	Sayı	619	943	127	43	29	33	9	1803
		Yüzde	34,30	52,30	7,00	2,40	1,60	1,80	0,50	100,00
Toplam	Sayı	620	951	139	102	171	281	103	2367	
	Yüzde	26,20	40,20	5,90	4,30	7,20	11,90	4,40	100,00	

Yaş grupları dağılımına bakıldığında, grup 1'de 31-40 yaş grubunda olanların oranı % 44'dür. En fazla yığılma bu yaşlarda görülmektedir. Buna 26-30 yaş grubunu da eklediğimizde, bu oran % 70'e çıkmaktadır. Buna karşın, bekarlar grubu olan Grup-2'de yığılma, doğal olarak % 52 oran ile 16-18 yaş grubunda toplandığı görülmektedir. Grup-1'de 21 yaş üstü olanların oranı % 96 civarında iken, Grup-2'de ise 21 yaş altı bireylerin oranı % 72 civarındadır. Bu nedenle araştırma için evli ve bekâr niteliğine uygun, karşılaştırmaya elverişli bir örneklemin olduğu söylenebilir.

III. EVLENME YAŞI VE İDEAL EVLENME YAŞI

Grup-1'de 559 kişi evlenme yaşını bildirmiş ve bunların % 38'i 16-18 yaşlarında evlendiklerini belirtmişlerdir. İkinci sırada yer alan % 34'lük kısım ise 10-15 yaş aralığında evlendiklerini ifade etmişlerdir. 18 ve altı yaşlarda evlenenlerin toplamda oranı % 70'ler civarındadır. Dolayısıyla her on kişiden en az 7'sinin ilköğretim ya da lise çağında evlilik gibi bir sorumlulukla karşılaştığı görülmektedir ki, bu oldukça yüksek bir orandır.

Tablo 5: Evli grubun (1) evlenme yaş oranları

Gruplar / Yaşlar		14 - 15	16-18	19-21	22-25	26-30	Toplam	
GRUP	1	Sayı	188	211	125	28	7	559
		Yüzde	33,60	37,70	22,40	5,00	1,30	100,00
Toplam		Sayı	188	211	125	28	7	559
		Yüzde	33,60%	37,70	22,40	5,00	1,30	100,00

Bismil araştırmasından önce 2005'de Diyarbakır genelinde yapılan bir araştırmada, 18 ve altı erken yaş evliliklerin oranı % 42.4'dür (Acemoğlu vd,2005). 2006'ya göre Türkiye ortalaması ise, 18 altı yaşlarda evlenen kadınların oranı % 31.7 olarak çıkmıştır. Bismil örneğinde bu tablo, Türkiye ortalamasının iki katından daha fazla olduğunu göstermektedir (Çevrimiçi:tuik.gov.tr). Türkiye ortalaması

% 36.24'dür (Atalay vd; 1992,39)². Amerika'da 1968-1975 yılları arasında erken evliliklerin oranı beyazlarda % 32 iken siyahlarda % 37 çıkmıştır (Moore, Linda,Waite; 1981,21). Türkiye'de yapılan erkek evlilik oranı ile Amerika'daki erken evlilik oranı karşılaştırıldığında 13 yıl farkla birbirine yakın olduğu görülmektedir.

(2) Yine bu konuda Uçansüperge tarafından Kırıkkale ve Yozgat'ta yaptırılan bir araştırmada ile erken evliliklerin sadece Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun problemi olmadığı ortaya koymaktadır. 18 ve altı yaşlarda evlilik oranı Kırıkkale'de % 68.20, Yozgat'ta ise % 39.70'dir. Evlilikle kadına yönelik şiddet arasında bir ilişkinin varlığı da tespit edilmiştir (övrümüçi:ww.w.uçansüperge.org 06/01/2007..)

Ayrıca, 1950-1988 yıllarını kapsayan Malatya'nın 27 köyünde yapılmış olan bir başka araştırmada, 18 ve altı yaşlarda evlilik gerçekleştirenlerin oranı % 69.3'dür ki, bu oran Bismil araştırmasının oranına oldukça yakındır (Merter, 1990;191-192).

Tablo 6: Sizce evlilik yaşı en az kaç olmalıdır?

Gruplar / Yaş Grubu		14-15	16-18	19-21	22-24	25 +	Toplam	
GRUP	1	Sayı	30	75	260	162	13	540
		Yüzde	5,60	13,90	48,10	30,00	2,40	100,00
	2	Sayı	25	68	563	752	386	1794
		Yüzde	1,40	3,80	31,40	41,90	21,50	100,00
Toplam	Sayı	55	143	823	914	399	2334	
	Yüzde	2,40	6,10	35,30	39,20	17,10	100,00	

Tablo 5’de katılımcıların ilk evlilik yaşları sorularak *durum tespiti* yapıldıktan sonra, onların şu andaki evlenme yaşıyla ilgili *eğilimleri* yoklanmıştır (Tablo 6). Tablolara baktığımızda şu anki eğilimleri ile gerçek durum arasında ciddi bir fark görülmekle beraber, özellikle Grup-1’de, 18 yaş altı evlilik talebini işaret edenlerin azımsanmayacak oranda (% 19.50) olması dikkat çekicidir. Grup 1’de erken evlilik yapanların oranı % 71 civarındayken, şimdi aynı yaş grubunu, ideal yaş olarak düşünenlerin oranı % 20’lerde kalmıştır. 19–25 yaşlarına kadar evlenenlerin oranı % 27.40 iken, aynı grup bireylerinin bu yaşları evlilik için ideal görenlerin oranı ise % 78.10’dur. 25 ve üzeri yaşlarda evlenenlerin oranı ile aynı yaşı ideal yaş olarak görenlerin oranı çok sınırlı kalmıştır. Grup-2’ye baktığımızda 25 ve üzeri yaşlarda evlenilmesi gerektiğini düşünenlerin oranı % 21.50’dir. Bu grupta en ideal evlenme yaşı olarak % 41.90 oranı ile 22-24 yaşları, arkasından % 31.40 oranı ile 19-21 yaşları gelmektedir. Evli ve eğitim seviyesi daha sınırlı seviyede olan grubun ideal yaş olarak 19-21 yaş grubunun olduğunu düşünenlerin oranı % 48 iken, bekar olan ve göreceli olarak daha iyi eğitim almış olan grup-2’nin ideal yaş grubu ise 22-24 yaş grubu olduğunu düşünenlerin oranı % 41.90’dır. Dolayısıyla katılımcıların eğitim seviyelerine göre, ideal yaş grubu değişmektedir.

1988’de Türkiye’nin ideal evlilik konusundaki eğilimlerine bakıldığında ise, 19-24 yaş arası ideal yaş olarak görenlerin oranı % 61 civarı, 25 ve üstü görenlerin oranı ise % 9’dur (Atalay vd., 1992, 108). Buna karşın, Bismil araştırmasında, 19-24 yaş grubunu ideal yaş grubu görenlerin oranı % 75’ler civarındadır.

IV. EVLİLİK KARARININ BİÇİMLERİ VE GÖSTERGELERİ

Katılımcılara, içinde yaşadıkları sosyo-kültürel çevrede evlilik kararının nasıl alındığı da sorulmuştur. Özellikle Grup-1’de yer alan kişilerin yarısından fazlası (% 52.90) kararın ebeveynleri tarafından verildiğini belirtirken, az bir kısmı (% 15.70) evliliğin evlenecek olanların kendileri tarafından belirlendiğini söylemişlerdir. Yine aynı grupta evlilik kararının aile tarafından ortaklaşa verildiğini belirtenlerin oranı % 4.90’da kalmıştır. Cevap seçeneklerinde “gelenek ve göreneklere göre” evlilik kararının verildiğini belirtenlerin oranı % 24.90’dır ki, bölge kültürü dikkate alındığında, bu seçeneğin de ebeveyn gibi çevresel etkenler hanesine yazılması gerekir. Bu bakımdan evlilik kararı bu grupta bireysel bir tercih ve konu olarak değil de, daha çok “ebeveyn” ve çevrenin bir tercihi ve konusu olarak görülmektedir.

Tablo 7: Çevrenizde evlilik kararı nasıl alınır?

Gruplar		Anne Babanın İsteğiyle	Kızın-Erkeğin Kendi kararı ile	Gelenek Göreneklere Göre	Aşiret Kabile Büyüklerinin Kararı ile	Anne Baba Kız/Erkek in birlikte konuşmasıyla	Toplam	
GRUP	1	Sayı	293	87	138	9	27	554
		Yüzde	52,90	15,70	24,90	1,60	4,90	100,00
	2	Sayı	405	527	111	43	694	1780
		Yüzde	22,80	29,60	6,20	2,40	39,00	100,00
Toplam		Sayı	698	614	249	52	721	2334
		Yüzde	29,90	26,30	10,70	2,20	30,90	100,00

Gruplar karşılaştırıldığında, çevrelerinde evlilik kararının verilmesinde, Grup-1'de en fazla ebeveyn kararının; Grup-2'de ise ailenin (anne, baba ve kendisinin) kararının etkili olduğu görülmüştür. İkinci yüksek oran, Grup-1'de % 24.90 ile "gelenek ve görenekler" in; Grup-2'de ise "evlenecek kişilerin kendi kararları" şeklinde çıkmıştır. Her iki grubun toplamda verdikleri cevaplara bakıldığında, evlilik kararının öncelikli olarak % 30.90 oranı ile ailecek verildiği, buna yakın oranda (% 29.90) ebeveyn tarafından verildiği, üçüncü sırada % 26.30 oranı ile ancak evlenecek kişinin kendisi tarafından verildiği ortaya çıkmıştır. Görüleceği gibi evlilik konusunda

çevrenin etkisinin bireysel bilinci belli bir sınırdan tuttuğu anlaşılmaktadır.

DPT'nin yapmış olduğu Türkiye araştırmasına göre ise, "kiminle evleneceğinize kim karar vermişti" sorusuna, katılımcılar % 20 oranında kendisinin, % 52 oranında ailesinin karar verdiğini belirtmiştir (Atalay vd. ;1992;100). Bismil örneğinde ise, % 26 oranında kendi kararının, % 30 oranında ise ebeveyn kararının etkili olduğunu açıklamışlardır. Bu veriler de göstermektedir ki, evlilik kararı konusunda, aile merkezli evlilik kararı, Türk toplumu için geleneksel bir nitelik taşımaktadır.

Tablo 8: Sizce evlilik kararı nasıl alınmalıdır?

Gruplar		Anne-Baba İsteğiyle	Evlenecek olan kişi tarafından	Gelenek Göreneklere Göre	Aşiret/ Kabile Büyüklerinin Kararı ile	Anne Baba Kız/ Erkek Birlikte	Toplam	
GRUP	1	Sayı	118	241	29	8	155	551
		Yüzde	21,40	43,70	5,30	1,50	28,10	100,00
	2	Sayı	128	909	34	19	677	1767
		Yüzde	7,20	51,40	1,90	1,10	38,30	100,00
Toplam		Sayı	246	1150	63	27	832	2318
		Yüzde	10,60	49,60	2,70	1,20	35,90	100,00

Tablo 7 ve 8 karşılaştırıldığında katılımcıların evlilik kararı konusunda *gerçek durumları ile şimdiki eğilimleri* arasında bir karşılaştırma yapılabilir. Her iki tabloda “aile/kabile büyükleri kararı” seçeneği hariç diğer tüm seçeneklerde önemli bir farklılık görülmektedir. Sonuçta gerçek durumla genel eğilim arasında çok da örtüşmeyen bir sonuç ortaya çıkmaktadır ki, bu sonuçlara göre, gerçek durumdan katılımcıların pek de memnun olduğu söylenemez. Bununla beraber bu geleneğin ve kültürel anlayışın istenilen seviyeye çekilmesi için uzun bir süreye ihtiyaç duyulduğu, verilerden anlaşılmaktadır. Gerçek durumda “anne ve babanın kararı” ile evlilik kararının verildiğini belirtenlerin oranı % 52

iken, şimdiki eğilimlerde bu oran ancak yarıya (% 22) inmektedir.

V. ERKEN YAŞTA EVLENMENİN NEDENLERİ VE RİSKLERİ

Evliliklerin erken yaşta olmasının nedeni olarak her iki grup da öncelikli olarak “gelenek ve görenekler”i göstermektedir (Tablo 9). Bekar grubu, evli gruba göre erken evliliklerin başlık parası için yapıldığını daha fazla (% 6.40 karşın % 18.50) düşünmektedir. Grup- 1’de kardeş sayısının çok olmasından dolayı erken evliliklerin yapıldığını belirtenlerin oranı % 36.30 iken, bekar grubunda bu oran % 6.90’dır.

Tablo 9: Sizce evliliklerin erken yaşta olmasının nedeni nedir?

Gruplar		Kardeş Sayısını Çokluğu	Başlık Parası Alma	Gelenek ve Göreneklerin Etkisiyle	Ev işlerine ve Tarla İşlerine Yardımcı olma	Evdeki Yaşlılara Hizmet Etme ve Bakma	Diğer	Toplam	
GRUP	1	Sayı	187	33	196	12	6	81	515
		Yüzde	36,30	6,40	38,10	2,30	1,20	15,70	100,00
	2	Sayı	117	312	824	50	85	301	1689
		Yüzde	6,90	18,50	48,80	3,00	5,00	17,80	100,00%
Toplam	Sayı	304	345	1020	62	91	382	2204	
	Yüzde	13,80	15,70	46,30	2,80	4,10	17,30	100,00	

Tablo 10: Erken evlenmek ya da erken yaşta çocuk sahibi olmak hangi riskleri taşır?

Gruplar		Anne Ölümü		Bebek Ölümü		Sakat doğum		Annenin Biyolojik Ruhsal Bozukluğundan		Hiçbirisi		Toplam	
		Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır		
GRUP	1	Sayı	199	362	226	335	188	373	60	501	41	520	561
		Yüzde	35,50	64,50	40,30	59,70	33,50	66,50	10,70	89,30	7,30	92,70	100,00
	2	Sayı	959	867	887	939	722	1104	942	884	76	1750	1826
		Yüzde	52,50	47,50	48,60	51,40	39,50	60,50	51,60	48,40	4,20	95,80	100,00
Toplam	Sayı	1158	1229	1113	1274	910	1477	1002	1385	117	2270	2387	
	Yüzde	48,50	51,50	46,60	53,40	38,10	61,90	42,00	58,00	4,90	95,10	100,00	

Erken yaş evliliği ve çocuk sahipliğinin riskleri konusunda, grupların yukarıda belirtilen dört seçenek için “hiçbiri” sorusuna “hayır”ı % 95 ile işaretlemeleri, erken yaş ve çocuk sahipliğinin önemli ölçüde risk taşıyacağı bilincinin yüksek olduğunu göstermektedir (Tablo 10). Toplamda en fazla riskli görünen vakalar sırası ile “anne ölüm” riski, “bebek ölümü” riski, “annenin biyolojik ve ruhsal

bozuk”luk ve en az riskli görülen vaka olarak da “sakat doğum” riski gelmektedir. Gruplar arasında, daha genç ve bekar olan grubun, yaş oranı yüksek ve evli olanlara göre, erken yaş evliliği ve çocuk sahipliğinin riskler konusunda daha duyarlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Grup-2’nin risk bilinci daha güçlüdür.

Tablo 11: Sizce gençler arasındaki erken yaş evliliklerinin olmaması ve evlilik yaşının yükseltilmesi için neler yapılması gereklidir?

Gruplar		Anne Babalara Yönelik Eğitim Projelerinin Yapılması	Erken evliliklerin taşıdığı riskleri konu alan kampanyalar y.	Bölgeye Yönelik TV - Radyo programlarının yapılması	Ailelerin önde gelenlerinin değer yargıları geleneklerin değişimi	Diğer	Toplam	
GRUP	1	Sayı	257	129	14	72	3	475
		Yüzde	54,10	27,20	2,90	15,20	0,60	100,00
	2	Sayı	666	521	112	156	127	1582
		Yüzde	42,10	32,90	7,10	9,90	8,00	100,00
Toplam		Sayı	923	650	126	228	130	2057
		Yüzde	44,90	31,60	6,10	11,10	6,30	100,00

Erken yaş evlilik oranının düşürülmesi ve evlilik yaşının yükseltilmesi için ne tür eylemin daha verimli olacağı sorusuna (Tablo:11’de), katılımcıların neredeyse yarısı yüz-yüze ya da birebir yapılacak eğitim programlarının diğer alternatif yöntemlere göre daha verimli olacağını düşünmektedir. İkinci önerilen yöntem ise, “erken evlilik risklerini tanıtıcı kampanyalar”ın yapılmasıdır. İlk üç yöntem, toplumun dışından bir yönlendirme ve iradeyle yapılmasını öngörürken; dördüncü seçenekte toplumun ya da ailelerin ancak kendi geleneklerini değiştirmesi ile olumlu bir sonuca ulaşabileceği belirtilmektedir. Fakat bu düşünceyi her on kişiden ancak bir kişi düşünmektedir. Dolayısıyla bu sorunu gidermede, merkezi ve sivil iradelerin katkılarına ihtiyaç

vardır. Bu konuda toplumun ve ailelerin açık ve de istekli oldukları anlaşılmaktadır. Eğitim, kampanya ve yayınlar ile erken yaşta evliliklerin önüne geçilebileceği konusunda olumlu bir sonuç çıkmaktadır. Bu konuda en umut verici tablo, evli olan grubun (% 54), “ebeveynlere yönelik eğitim” talebinin yani kendilerinin eğitimini, bekarlardan (% 42) daha fazla istemeleridir. Sorunu yaşayanlar, henüz sorunla karşılaşmamış olanlara göre daha duyarlı olmaları anlamlıdır. Bu veriler, erken yaşta evlenmelerin önüne geçebilmek için merkezi ve yerel irade ile medya ve basın ve de sivil toplum kuruluşlarının ortak çabaları gerekmekte olduğunu ve yeni sosyal politikaların olması gerektiğini göstermektedir.³

(3) Seyyar, Ali, 2004, “Yoksul Ailelere Dönük Sosyal Politikalar”-IV. Aile Şurası: Aile ve Yoksulluk Bildirileri, Editör: Rahime Beder Şen, Başbakanlık Aile Araştırmalar Kurumu Başkanlığı, Ankara, 18-20 Mayıs 2004, s. 199-230.

VI. İLK DOĞUM YAŞI VE SONUÇLARI

Erken yaşta evlilik oranının oldukça yüksek olduğu bulgusuna paralel olarak erken yaşlarda çocuk sahibi olma oranı da yüksek çıkmıştır. Katılımcıların % 54,3' ü 18 yaş ve altında anne olmuşlardır (Tablo 12). 21 yaş ve altında anne olanların oranı ise % 87,40'dır ki, bu oran grubun genel karakteristiğini belirleyecek yüksekliktedir. Bir başka

okuma ile lise bitirme yaşı olan 18 yaşına gelene kadar bu gruptaki bayanların yarıdan fazlası, çocuk sahibi olmaktadır. En erken 22, en geç 25 yaşında üniversitenin bitirildiği düşünülürken, bu yaşa kadar ilk doğumu yaşamayanların oranı (% 2.60) neredeyse yok gibidir. Dolayısıyla bu grupta bayanlar oldukça erken yaşlarda evlenmekte ve geleneksel aile yapısına uygun olarak da erken yaşlarda aile sorumluluğuna maruz kalmaktadır.

Tablo 12: Evli grubun (1) ilk doğum yaş oranları

Yaş Grubu		14-15	16-18	19-21	22-25	26-30	31-40	Toplam	
GRUP	1	Sayı	54	239	179	53	14	1	540
	Yüzde	10,00	44,30	33,10	9,80	2,60	0,20	100,00	
Toplam	Sayı	54	239	179	53	14	1	540	
	Yüzde	10,00	44,30	33,10	9,80	2,60	0,20	100,00	

Çocuk sahibi olmak için ideal yaş olarak Grup-1, 19-21 yaşını yoğunluklu olarak tercih ederken, ikinci olarak 22-24 yaş aralığında çocuk sahibi olmanın uygun olduğunu belirtmiştir (Tablo 13). 25 ve üzeri olması gerektiğini düşünenlerin oranı ise % 9.70'dir. Grup-2'de ise çocuk sahibi olmanın en

fazla tercih edildiği yaş aralığı, 25 ve üzeridir. Bu yaş aralığından genç yaşlara doğru gidildikçe ideal yaş oranları düşmektedir. Bu olumlu sonuca rağmen, Grup-2'nin Grup-1'e göre 14-15 yaş aralığını daha fazla tercih etmesi dikkat çekicidir.

Tablo 13: Sizce çocuk sahibi olmak için ideal yaş kaçtır?

Gruplar		14-15	16-18	19-21	22-24	25 üzeri	Toplam	
GRUP	1	Sayı	5	53	260	184	54	556
		Yüzde	0,90	9,50	46,80	33,10	9,70	100,00
	2	Sayı	42	44	260	571	866	1783
		Yüzde	2,40	2,50	14,60	32,00	48,60	100,00
Toplam	Sayı	47	97	520	755	920	2339	
	Yüzde	2,00	4,10	22,20	32,30	39,30	100,00	

İki tablo göstergelerini karşılaştıracak olursak, katılımcıların *gerçek durumları ile e-tilimleri* arasındaki önemli bir farkın olduğu görülebilir. İlk doğumların % 55 civarı 19 yaşın altında gerçekleşmesine

karşın, aynı katılımcılar ezici bir çoğunluğu (% 90 civarı), aslında ideal yaşın 19 yaş ve üzeri yaşları olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 14: Çocuk Sayısı

Çocuk Sayı Grubu		1	2-3	4-5	6-9	10-12	13 +	Toplam	
GRUP	1	Sayı	32	87	173	212	43	2	549
		Yüzde	5,80	15,80	31,50	38,60	7,80	0,40	100,00
Toplam		Sayı	32	87	173	212	43	2	549
		Yüzde	5,80	15,80	31,50	38,60	7,80	0,40	100,00

Erken evlenmelere paralel olarak, çocuk sayısı da oldukça yüksek çıkmaktadır. 4-13 üzeri çocuğa sahiplik oranı yaklaşık olarak % 80'dir. Asıl yoğun-

luk ise % 38.60 ile 6-9 çocuk sahipliği grubunda görülmektedir.

Tablo 14: Ölen Çocuk Sayısı

Ölen Çocuk Sayı		1	2	3	4	5	6	7	8	Toplam	
GRUP	1	Sayı	141	94	24	12	8	1	2	1	283
		Yüzde	49,80	33,20	8,50	4,20	2,80	0,40	0,70	0,40	100,00
Toplam		Sayı	141	94	24	12	8	1	2	1	283
		Yüzde	49,80	33,20	8,50	4,20	2,80	0,40	0,70	0,40	100,00

Ankete katılan evli toplam 570 kadından 283'ü geçmişte bir çocuğunu kaybettiğini belirtmiştir⁴. Neredeyse her iki kadından birinin çocuğu ölmüştür. Bu oldukça yüksek bir orandır.

VII. AKRABA EVLİLİĞİ VE RİSK BİLİNCİ

Öncelikli olarak, sosyal bilimlerde "akraba evliliği" deyiminin kullanımı ile Türk gündelik hayatındaki kullanımını ayırarak, akraba evliliği göstergelerine bakmak yerinde olacaktır. Gündelik dilde kulla-

nılan "akraba evliliği", kavramı genetik bilimlerde ve antropolojide "akraba evliliği" olarak kabul edilmez.⁵ Burada akraba evliliği denildiğinde, daha çok; amca, teyze, dayı, hala gibi birinci dereceden akraba çocuklarının ya da yeğenlerin birbiriyle evlilikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca çapraz evlilikler de akraba evliliklerine girmektedir.⁶ Tıbbın akraba evliliğini tehlikeli görmesinin nedeni doğan çocukların ölüm ya da sakat kalma riski bulunmasıdır.⁷

- (4) Özellikle bebek ölümlerinde, anne sağlığının hala tehdit altında olduğu sağlık uzmanları tarafından belirtilmektedir (Bodur, 1990).
- (5) Dursun Ayan vd., Ayan, Dursun, R. Beder Şen, S. Yurtkuran, G. Ünal, 2002, "Akraba Evliliğinin Kültür Birikiminde ve Toplum Hayatındaki Bazı Görünümleri: Dil, Din ve Tıp", Aile ve Toplum Dergisi, Yıl 5, Cilt 2, Sayı 5, s., 79.
- (6) Ergül Tunçbilek, "Türkiye'de Akraba Evlilikleri", Katkı, cilt 6, sayı 2, 1985, s. 129-126.
- (7) A: Hancıoğlu ve E. Tunçbilek, "Akraba Evlilikleri, Sosyo-Demografik Özellikleri ve Çocuk Ölümüne Etkileri", Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 1997, s. 139-153

Tablo 15: Akraba evliliğinin taşıdığı riskleri biliyor musunuz?

Gruplar			Evet	Hayır	Fikrim Yok	Toplam
GRUP	1	Sayı	149	254	152	555
		Yüzde	26,80	45,80	27,40	100,00
	2	Sayı	1615	111	48	1774
		Yüzde	91,00	6,30	2,70	100,00
Toplam	Sayı	1764	365	200	2329	
	Yüzde	75,70	15,70	8,60	100,00	

Bu argümanlardan hareketle Bismil örneği, Tablo 14'e bakıldığında çocuk ölümlerinin fazla olması dikkat çekmektedir. Bu konuda katılımcıların risk algısı ölçülmüştür. Akraba evliliğinin taşıdığı riskler konusunda evli grup ile bekar grubu arasında ciddi bir bilinç farkının olduğu görülmektedir (Tablo 15). Grup-1'de akraba evliliğinin risklerini bildiğini söyleyenlerin oranı % 26.80 iken, bilmediğini belirtenlerin sayısı ise % 45.80'dir. Ayrıca "fikrim yok" diyenlerin "evet" diyenlerin oranından fazla olması da dikkat çekicidir. Bekar ve daha genç olan Grup-

2'de ise, akraba evliliğinin taşıdığı riskleri bildiğini belirtenlerin oranı % 91'dir. Toplamda bakıldığında ise, % 75 civarı akraba evliliğinin risklerini bildiğini belirtirken, riski bilmeyen ve fikrinin olmadığını söyleyenlerin oranı ise % 25 civarıdır.⁸ Akraba evliliği konusunda evlilerin daha bilgili olması beklenirken, bekar olanların bu konuda daha duyarlı çıkması, alışkanlık ve geleneklerin daha yaşlı ve evli olanlarda halen güçlü olduğunu göstermektedir.

Tablo 16: Sizce çevrenizde akraba evliliği yapanlar bunun risklerini bilerek mi hareket ediyorlar?

Gruplar			Evet	Hayır	Fikrim Yok	Toplam
GRUP	1	Sayı	56	286	212	554
		Yüzde	10,10	51,60	38,30	100,00
	2	Sayı	545	840	373	1758
		Yüzde	31,00	47,80	21,20	100,00
Toplam	Sayı	601	1126	585	2312	
	Yüzde	26,00%	48,70	25,30	100,00	

(8) 1988 yılında yapılan araştırmaya göre, Türkiye'de akraba ile evlenenlerin ortalaması % 17 civarında iken, en fazla akraba evliliğine % 28 ile Doğu ve Güney Doğu Anadolu'da rastlanmaktadır. İç Anadolu Bölgesi % 23 ile ikinci, Batı Anadolu %21 ile üçüncü, % 17 ile Güney Bölgesi dördüncü ve son olarak da yaklaşık %10 civarı ile de Karadeniz bölgesi gelmektedir (DPT, 1992, 107). Bismil'de akraba ve aile çevresi evlilikleri de oldukça yüksektir. Bu durumun, vazgeçilmesi zor olan bir geleneğe dönüştüğü anlaşılmaktadır.

Akraba evliliği yapmış olan eşlerin bilerek mi yaptıkları sorusuna, Grup- 1'de bilmeden yaptıklarını belirtenlerin oranı % 51.60, bekarlarda % 31'dir. Modern toplumlara karşın geleneksel toplumlarda akraba içi evliliklere, aile dışı evliliklerden daha fazla rastlanmaktadır. Bu veriyi geleneksel toplumlardaki birincil ilişkiler olarak tanımlanan, güçlü aile ve akrabalık bağıyla ilişkilendirmek mümkündür. Geleneksel toplum özelliği taşıyan Bismil ilçesinde görülen evliliklerde de durum bundan farksızdır.

VIII. GENEL BULGULAR

Demografik bakımdan;

- Evli bayanların % 71,30'i, 18 ve altı yaşlarda evlenmiş ve % 54,30'ü de ilk doğumunu bu yaşlarda yapmışlardır.
- Evli bayanların % 31,50'sinin 4-5 çocuğu ve % 38,6'sının ise 6-9 çocuğu bulunmaktadır, Buna karşın, 570 evli bayandan 283'ünün çocuğu ölmüştür. En az bir çocuğu ölenlerin oranı % 49,8'dir. İki çocuğu ölenlerin oranı, % 33,2'dir.
- Katılımcıların % 70'inin annesi ve % 39,7'sinin babası okuma yazma bilmemektedir.

Evlilik yaşı bilinci oluşturma ve eğilimi bakımından;

- Katılımcıların % 64,4'ü çevrelerindeki evliliklerin erken yaşta olduğunu beyan etmiştir,
- Erken yaşta evliliklerin gelenek ve görenekler nedeniyle olduğunu söyleyenlerin oranı, % 46'dır,
- Katılımcıların % 35,3'ü ideal evlilik yaşının 19-21 ve % 39,2'si ise, 22-24 yaş aralığı olduğunu ifade etmiştir,
- Katılımcıların % 29,9'u evlilik kararlarının ebeveynleri tarafından verildiğini belirtmiştir,
- Katılımcıların % 49,6'sı evlilik kararının erkek ve bayanın birlikte karar vermesini istemiştir,

- Katılımcıların % 44,9'u erken evliliği engellemek için anne babalara yönelik eğitim projelerinin geliştirilmesi ve % 31,6'sı ise erken evliliklerin taşıdığı riskler konusunda kampanyalar düzenlenmesi gerektiğini açıklamışlardır.
- Katılımcıların % 22,2'si ideal çocuk sahibi olma yaşının 19-21 ve % 32,3'ü ise bunun 22-24 yaşlarında olması gerektiğini belirtmiştir,
- Katılımcıların % 51,5'i erken yaşta evlenmenin ve anne olmanın taşıdığı riskler arasında anne ölümünün olmadığını; % 53,4'ü böyle bir durumun bebek ölümüne neden olmadığını; % 61,9'u sakat doğumla karşılaşılmayacağını; % 58'i annede ruhsal fizyolojik ve biyolojik etki yaratmadığını ifade etmiştir,
- Katılımcıların % 15,7'sinin akraba evliliğinin taşıdığı riskleri bilmediği ve % 8,6'sının ise bu konuda fikri olmadığını görmüştür,
- Katılımcıların % 48,7'si akraba evliliği yapanların bunun riskini bilmediklerini ve % 25,3'ü ise bu konuda fikir sahibi olmadıklarını açıklamışlardır.

DEĞERLENDİRME

Tablolardaki verilerde "erken evlenmenin ve erken çocuk sahibi olma"nın büyük bir oranda toplumsal bir kabulden kaynaklandığı, bir başka deyişle *toplumsal bir meşruiyetin* olduğu görülecektir. Bu meşruiyetin sonraki kuşakta (Grup-2'de) kırılmaya başlandığı düşünülse de, bu eğilimin gerçeğe yansımaları konusunda halen şüpheler vardır. Bu kuşkuyu besleyen olgu ise, öncelikli olarak *bölgenin kültürel ve sosyal yapısıdır*. Bu sorunları aşmanın sadece *telkin* yolu ile değil, aynı zamanda daha *rasyonel girişimlerle* aşılması gerekmektedir. Bu da, bölgenin ekonomik gelişmesine, profesyonel tarımcılığa, eğitime, sanayileşmeye, yani **nitelikli kentleşmeye** bağlıdır.

Annenin hamilelik süresince sağlık kurumlarıyla ilişkilerinin çok sınırlı olduğu derinlemesine görüşmelerde orta çıkmıştır. Kişiler sağlık problemlerini sağlık kuruluşlarında gidermeye alışkın değildirler. Bu da hem anne sağlığını hem de çocuğun sağlığını tehdit ederek “bebek ölümleri” riskine ve “kadın hastalıkları”na yol açmaktadır. Yoksullara yeşil kart projesi ile eskisi gibi artık bu insanların sosyal güvencelerinin olmaması da bu sonucun çıkmasında önemli bir etken oluşturmamasına rağmen, halen kurumlarla ilişkilerin zayıf olması düşündürücüdür. Bu sorunlarla mücadele için yeni sosyal politikaların üretilmesine ihtiyaç vardır (Seyyar, 2004).

Erken evlilikle ilgili geleneksel eğilimin, özellikle mikrokredi ve halk kredisi alan eğitimsiz yoksul bireylerde kararlılıkla sürdüğü görülmektedir. Erken evlilik riskinin bilincinde olsalar da, gerçekte bu tutumlarında bir değişiklik pek görülmemektedir. İdeal yaş konusunda 19-21 tercih edilse de, halen küçük yaşta evlenen kızlar çoğunluktadır. Burada geleceğini göremeyen insanların en kısa yoldan hayatın içine atılmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Araştırmada bölge insanları için erken yaşta evliliğin *itici ve çekici nedenleri* ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bunlardan biri, özellikle kız ailesinin çok çocuğa sahip olması ve evlenecek her bir kız çocuğunun ailenin ekonomik yükten kurtulacağına düşünülmesi. Ayrıca başlık parası, kısmen de olsa bu tutumu etkilemeye devam etmektedir. Ergenlik çağına gelmiş bir kız çocuğunun, okumuyorsa “namusuyla evlendirilmesi” de bir başka neden olarak çıkmaktadır. Çevrede kendi yaşında olan kız çocuklarının evlenmesi de, bu çocukları evliliğe özendirilmektedir.

Sonuç olarak erken evlilikler ve erken çocuk sahipliğinin “yöre”nin sosyo-kültürel yapısından, ekonomik ve eğitim olanaklarının niteliğinden kaynaklandığı ileri sürülebilir. Daha sonraki kuşaklar bu sorunların giderilmesi konusunda daha duyarlı

olsalar da, gerçek hayatta bunu uygulama şansı (alışkanlıklar, gelenek ve görenekler nedeniyle) bulamama eğilimi oldukça yüksektir. Sorunun gelenek haline dönüşmesinde, bölgenin ekonomik yetersizliği ve eğitim seviyesinin düşük olmasının önemli bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Araştırmada katılımcıların erken evlenmenin bazı risklerini bildikleri halde, aynı grup içerisinde erken evlenme geleneğinin devam etmesi, makro alanlarda bazı adımların atılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Makro alanlarda yapılacak önemli girişimlerin başında, toplumsal ve bireysel üretimi artırıcı girişimlerde bulunmak, eğitimi daha da teşvik ederek, hem evlilik yaşını uzatmak hem de bireylerin iş sahibi olmaları için gerekli donanımı sağlamak gerekmektedir. Bunlar gerçekleşmediğinde, bireyler ekonomik açıdan daha çok çevreye bağlı olarak yaşamak zorunda kalmakta, bu da bugüne kadarki alışkanlıkların işini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle bölgede değişimler daha uzun süre alabilir, eğer makro yapıların değişimi için rasyonel girişimler gecikir ise. Bu girişimlerle ancak, kendiliğinden bir değişme gerçekleşecektir.

KAYNAKÇA

- Acemoğlu vd, 2005, “Diyarbakır’da Erken Yaş Evlilikleri”, Aile ve Toplum Dergisi, Sayı: 8, Cilt: 2, Yıl:7, Ocak-Mart 2005. www.aile.gov.tr/raporlar/Aile%20ve%20toplum8.pdf
- Atalay, Beşir, M. Konaş, S. Beyazıt ve K. Madenoğlu, 1992, Türk Aile Yapısı Araştırması, DPT Yayınları, Ankara.
- Ayan, Dursun, R. Beder Şen, S. Yurtkuran, G. Ünal, 2002, “Akraba Evliliğinin Kültür Birikiminde ve Toplum Hayatındaki Bazı Görünümleri: Dil, Din ve Tıp”, Aile ve Toplum Dergisi, Yıl 5, Cilt 2, Sayı 5, s., 77-87.

Bodur, Said, 1990, "Türkiye'de Aile Sağlığı", Türkiye Aile Yıllığı, Başbakanlık Aile Araştırmalar Kurumu s.160-180.

Ergöçmen, Banu Akadlı ve Mehmet Ali Eryurt, "Doğurganlığı Belirleyen Diğer Ara Değişkenler", 91-91. www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2003/data/turkce/bolum7.pdf 24/09/2007

Günindi Ersöz, Aysel, 2003, "Dünya Konferansları Belgelerinde Aile ve Yoksulluk: Saptamalar ve Öneriler", Aile ve Toplum Dergisi, Yıl 5, Cilt 2, Sayı 6, s., 71-89.

Hancıoğlu, Attila ve E. Tunçbilek, "Akraba Evlilikleri, Sosyo-Demografik Özellikleri ve Çocuk Ölümlerine Etkileri", Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 1997, s. 139-153.

<http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do>

Merter, Feridun, 1990, Köy Ailesinde Meydana Gelen Değişmeler, Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Seyyar, Ali, 2004, "Yoksul Ailelere Dönük Sosyal Politikalar"-IV. Aile Şurası: Aile ve Yoksulluk Bildirileri, Editör: Rahime Bedir Şen, Başbakanlık Aile Araştırmalar Kurumu Başkanlığı, Ankara, 18-20 Mayıs 2004, s. 199-230.

Tunçbilek, Ergül, "Türkiye'de Akraba Evlilikleri", Katkı, cilt 6, sayı 2, 1985, s. 129-126.

Uyanık, Deniz ve Sibel Doğan, 1998, "Kız Çocukları Açısından Erken Yaş Evliliği", Araştırma Sempozyumu 98 bildirisi, Ankara 23-25 Kasım. http://www.die.gov.tr/tkba/paper1_1.pdf

Moore, Kristin A. - Linda J. Waite, 1981, "Marital Dissolution, Early Motherhood and Early Marriage". *Social Forces*. Volume: 60. Issue: 1. ,1981. p.n: 20-40.

ÇEVİRİMİÇİ KAYNAKÇA

www.bianet.org/2006/12/21/89335.htm

www.bigaus.org

www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2003/index.htm

http://www.ucansupurge.org/index.php?option=com_content&task=view&id=3572&Itemid=7706/01/2007 "Anakara'da Erken Evlilikler Zirvesi".

www.unicef.org/turkey/pdf/_gi18.pdf

www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do

